

Rahmat - en overlever

Rahmat kom alene til Norge som 13 åring etter å ha vært innom 12 land og mange utfordringer på veien. Han vet mye om hvordan voksne må være for å bygge tillit og styrke de enslig mindreårige flyktningene som kommer til Norge.

*- Jeg gir aldri opp. Alle må gjennom sine vanskeligheter for å få det bra, sier Rahmat (18) som kom alene til Norge da han var 14. Nå følger han drømmen og studerer til å bli flymekaniker.
Illustrasjonsfoto: Shutterstock*

Av: Eva Dønnestad

– Snakk med oss og prøv å forstå våre tanker, ønsker og drømmer. Da blir det respekt og kontakt. Det nytter ikke å komme med regler uten å bygge tillit og vise respekt, sier Rahmat 18, enslig mindreårig flyktning som har bodd fire år i bolig i Søgne. Gjennom krangler, tester og uenighet, har han og de ansatte lært hverandre å kjenne. Gjennom forståelse, latter, drømmejakt, gjensidig deling, nysgjerrighet og det å bli tatt på alvor, har han i dag tillit til de voksne som har fulgt ham gjennom fire år i boligen i Søgne.

– Den som setter seg ned ved siden av meg og tar seg tid til å prøve å forstå hva jeg mener, vil forstå. Vi må lytte til hverandre og ikke ta personligheten og integriteten fra andre mennesker. Det finnes ulike måter å være på og gjøre ting på, for å nå et bra mål. Det er ikke bare en ”rett oppførsel.”

– Men når det blir misforståelser. Når de ansatte tenker at de vet hva som er best for oss, uten å bli kjent med oss, da blir det kringling. Da blir det flere misforståelser.

Rahmat forklarer hvordan han opplevde det den første tiden i boligen: – De ansatte fikk ikke med seg hva vi sa. De gjorde ikke nok for å prøve å forstå hvordan vi tenkte og følte. De var mer opptatt av å gjøre alt riktig med tider og regler, lære oss å oppføre oss og leve riktig, enn av å finne ut hvem vi var, hva vi tenkte og ønsket. Men dette snudde. Vi jobbet godt for å prøve å vise gjensidig respekt. Respekt må alltid være gjensidig. Ingen kan komme å forlange å bli respektert uten å respektere den andre, sier Rahmat.

Iherdig overlevelsessevne

Rahmat er afghaner, men hadde sine barneår i Pakistan, hvor han blant annet jobbet på en kyllingfabrikk. Moren døde da han var fem år. Faren har han aldri sett. Da Rahmat var 13 år gammel, troppet han opp på en politistasjon i Oslo med tre engelske setninger på baklomma og en iherdig overlevelsessevne i bagasjen. Nå er han 18 og på vei til å leve ut drømmen sin om å bli flymekaniker.

Vi møtes på en kafe i en by i Norge. Han snakker nesten flytende norsk, ordforrådet er stort, erfaringene flere enn hos mange jevnaldrende. Han har lært en viktig ting etter å ha vært mer eller mindre på flukt fra han var fem år: **Jeg gir aldri opp. Jeg setter meg mål og gir alt jeg kan for å nå dem.**

– Det er nesten litt sykt å tenke på alt jeg har vært igjennom i forhold til hva de fleste gutter i Norge på samme alder har opplevd. Jeg har sultet, flyktet, blitt krenket, kjempet, måttet klare meg ALENE. Noen ganger tenker jeg at en 18 åring fra Norge ville grått og ropt på mamma etter en dag i det livet jeg har levd. Jeg mener det ikke arrogant, men bare for å forklare at jeg kanskje tenker litt annerledes noen ganger når noen klager over lite. Men også i Norge må alle gjennom sine vanskeligheter for å få det bra. Alle må igjennom sine vanskeligheter for å få det bra.

Men når jeg har hatt det så vanskelig som jeg har hatt det, kriger du hver dag for å nå målet om å få det bedre, sier han.

Nøkkelen til et bedre liv: AKSEPTER

"If you try, you can fly." Denne setningen sier Rahmat til seg selv hver dag.

Illustrasjonsfoto: Shutterstock

Rahmat reflekterer rundt hvordan barn i Norge får trøst av sine foreldre og familie. Hvordan ungdommer får støtte både økonomisk og personlig. De får trøst - selv etter at de har blitt voksne.

– Det er klart at mitt liv er helt annerledes. Jeg har aldri fått støtte fra noen. Jeg har aldri fått en klem. Jeg har måttet klare meg uten trøst. Men jeg har hele tiden sagt til meg selv: **"If you try, you can fly."** Nøkkelen til et bedre liv er ett ord: **AKSEPTER.**

Så snart jeg aksepterer alt jeg ikke har, kan jeg fokusere og kjempe for en bra dag, for å nå målene mine.

Slå meg, tull med meg, harseler meg, du får ikke tak på meg. Jeg aksepterer at mennesker er onde, at livet er vanskelig, men jeg skal videre. De skal ikke få hindre meg i å nå mine mål, i å få det bra. Når du aksepterer, kan du få det bedre.

Den norske PLANEN

Etter ni måneder på mottak på Hvaler, kom Rahmat til boligen i Søgne for fire år siden. Der skulle han bo sammen med 4 andre gutter. Han kjente ingen. Verken ansatte eller beboere. Han hadde fått to gode venner etter oppholdet på Hvaler. – Det var to jenter i klassen min som var utrolig oppfølgende og greie. De lærte meg å skrive norsk det første halvåret jeg var her. Jeg har kontakt med dem ennå, smiler Rahmat.

- Men i min kultur bruker man ikke så lang tid på å bli kjent, man kaller folk for venner om man er fra samme land, eller om man finner tonen. I min kul-

tur møter man også fremmede på en litt annen måte. I Norge sier mange: "Hei, jeg heter Ola, jeg må gå."

Jeg er vant til at man skal ha tid, snakke sammen og åpne hjemmet. Norsk familieliv og hjem er ofte bygd opp rundt planer og tidsrammer.

Rahmat reflekterer litt rundt dette fordi han tror det er noe av grunnen til at ansatte tror de må vektlegge planer og avtaler når de skal lage en bolig for enslige mindreårige.

– I norske hjem er det en PLAN. Man skal ikke gjøre noe utenom planen. Her må du jo avtale. Nordmenn er kalenderstyrt. Her må du avtale et besøk til bestemora di to uker i forveien. For meg skal et hjem være åpent og preget av tillit og imøtekommenhet. Venner er alltid velkommen, det står alltid klar en seng de kan låne, selv om det er trangt.

I norske hjem virker det som om alt må gå etter PLANEN. Alle familier har en plan – de kan nesten ikke gjøre noe utenom planen, det er annerledes. Jeg sier aldri til en venn eller familier: Hvorfor bestilte du ikke time? Hvorfor ringte du ikke først og avtalte. **Du kan ikke bygge et hjem på regler, du kan lage et hjem med respekt.**

Vanskelig å bli kjent med ansatte

Rahmat forteller at de fem guttene i boligen ble kjent samme kvelden de møttes for fire år siden. – Vi hadde det til felles at vi var utlendinger og nokså alene i verden, smiler han. Han opplevde det derimot vanskelig å bli kjent med de ansatte.

– Skal du bli kjent med noen må du ha tillit til dem. Jeg åpner meg ikke til mennesker jeg ikke stoler på. Kanskje det er det som er årsaken? Jeg merker om noen ikke har tillit, da stenger jeg meg. **Det kan ta tid å bygge tillit om man ikke forstår hverandre. Vi brukte år på å prøve å forstå hverandre bedre. I dag har jeg tillit til alle ansatte ved boligen. De betyr mye for meg, det er mitt hjem.**

Rapporter gjør oss utrygge

Rahmat forklarer hvordan mange av ungdommene ble usikre når voksne skulle skrive ned alt de sa og gjorde.

– **Voksne må ikke bli voktere, men medspillere. Vi blir utrygge av at de skal skrive rapporter. Skrive ned alt vi sier og gjør for å analysere oss. I hvilke vanlige hjem kunne man hatt det sånn?**

Det er vanskelig å bli beskrevet av andre på måter du ikke kjenner igjen. Det er ikke lurt å ha møter om en person når den personen ikke er til stede. De voksne i boligen lyttet til oss, tok innspillene våre mer og mer på alvor. De endret møtestruktur og tonet ned rapportskrivning og regelkjør.

Ingen klarer å leve med at det sitter mange voksne hver dag og diskuterer den du er og alt du gjør. De ansatte begynte å snakke mer med oss, ønsket å forstå oppførselen vår, hvorfor vi var. **DA BLE DET ET HJEM.** Et trygt sted som jeg nå gleder meg til å besøke ettersom jeg studerer i en annen by.

Respekt er gjensidig

Rahmat forklarer hvordan ungdommer, normalt nok, tester folk de skal bo i samme hus med. Om de er til å stole på. Han nevner en episode der han fortalte noe fortrolig til en ansatt. Den ansatte bedyret at det var taushetsplikt. Men denne ble brutt. Og dermed ble Rahmats tillit til vedkommende brutt.

- Når de ansatte ikke holder ord, blir det vanskelig å ha tillit. Respekt krever to personer. **I min kultur har vi et ordtak: Det må to hender til for å klappe. På samme måte blir det ikke respekt om den ikke er gjensidig mellom to personer.**

Rahmat respekterer alle unge og alle de voksne som arbeider i boligen. Han merket forskjell etter at ansatte fikk opplæring, etter at de begynte å ta dem mer på alvor. Etter at de tok seg tid til å lytte godt nok til dem. **De ansatte ble mindre opptatt av å vite best, men ønsket heller å bli kjent med oss og prøve å forstå hva vi trengte. Når de viser respekt, blir det mindre konflikter og krangler.**

Uten humor, går det ikke

Hvordan må voksne være i en bolig med enslige mindreårige flyktninger, tenker du?

- De må være sånn de må være i alle hjem med mennesker de skal leve med og gi en god utvikling. De må vise respekt, tillit og bli glad i folk. **Humør og smil er viktig om en skal overleve, uten humor hadde jeg ikke klart meg. Når det blir mer regelprat og krangling enn latter og tillit, går det ikke.**

Hvis du ikke vil prøve å forstå, kommer du ingen vei med mennesker.

Noen ganger tror voksne at deres oppgave er å fortelle oss som har kommet som flyktninger, hva vi skal gjøre. At de skal lære oss hvordan vi skal

oppføre oss og hvilke regler vi skal følge. De er ofte utålmodig og gir lite slingringsmonn. De tror ofte at alt de sier er riktig og det må vi ungdommer respektere. ”Ungdommen har feil. Voksne har rett.” **Tenk om vi vet noe ikke de vet om livet, om hva som er bra for oss, om hva vi trenger hjelp til å forstå. De voksne som skjønner at alle mennesker har noe å komme med, har tanker som er verdt å lytte til, de voksne får unges tillit, sier den kloke unge mannen som forklarer at han har jobbet hardt for å få til det livet han har i dag.**

– Derfor er jeg nøye med hva jeg tillater at folk får gjøre med meg. Hvis jeg synes livet blir litt for vanskelig, setter jeg meg ned i fem minutter, tenker over hvor jeg var for to år siden, og hvor jeg er i dag. Hvis du er et ekte menneske, vil du klare å gå videre. For du ser alt du har overlevd til nå. Mennesker som er ekte mennesker, vil alltid huske det som skjedde før for å lære av det. For å huske hvem de er. De vet at veien hit har krevd styrke, men de trenger ikke å dvele ved det vanskelige eller gå tilbake, men de husker.

De støttet drømmen min

Jeg lever ut drømmen, jeg skal bli flymekaniker

- Hva er du mest stolt av?
- Min store drøm var å bli flymekaniker. Nå går jeg på den skolen. Ansatte i

boligen har vært med å løfte meg opp, gi meg tro på meg selv. Det betyr mye at noen tror på drømmen din.

– *Hvor er du om ti år?*

– Jeg jobber for et flyselskap, jeg har et hjem, kanskje en familie. Jeg har en tro på at når du blir mann og kone, blir jeg fri. At da trenger jeg ikke noe mer. Jo, har lyst på barn.

Jeg blir den beste pappaen i verden.

Jeg er muslim og religionen sier jeg må gifte meg med en muslim. Jeg er stolt av religionen. Jeg har lest mye om alle religioner og synes de ligner hverandre. Jeg blir glad når mennesker er stolt av sin religion. Sann religion skaper et rent hjerte i mennesker, og alle mennesker med rene hjerter er det fint å være sammen med.

Det gjøres mye rart i religioners navn, men mennesker som tror på Gud og har rene hjerter de snakker ikke bak ryggen på folk, de møter andre med respekt. Alle som har respekt for andre, er gode mennesker.

Rahmat har lyst til å besøke hjemlandet sitt med tiden. Men ikke ennå. Han må bli ferdig med utdanningen først. Men deretter har han lyst til å se om han kan finne faren sin: – Han har aldri vært en del av livet mitt, og mamma døde da jeg var fem. Jeg skal forsøke å finne han. Kanskje han blir stolt av det jeg har oppnådd?

– *Hva kan gjøre deg bekymret?*

For første gang blir 18-åringen som har snakket i ett, stille. Lenge.

– Jeg må tenke litt, sier han.

Etter enda noen minutter, kommer det: – Jeg kommer ikke på noe.

Det er ingenting som har knekt meg til nå. Da kan jeg nesten ikke tro det kan komme noe som kan knekke meg. Jeg er blitt sterk av et tøft liv. Jeg har integritet. Mange av de voksne som har vært i livet mitt i Norge, sier det samme: En dag må du skrive ned hele fortellingen din. Du er klok.

– Livet er fortsatt en kamp, men jeg kriger hver dag og har mye jeg gleder meg over.

Sier overleveren og stikker ut i marsdagen for å treffe en eks-kjæreste.

– Jeg håper hun vil ha meg tilbake, sier han.

– Hun betyr mye for meg og jeg for henne, og jeg skjønner ikke hvorfor mennesker skal bryte opp fra hverandre når de har det fint sammen.